

Ten geleide en overweging in de vroegdienst van de Amsterdamse Studentenekklesia op 22 mei 2011 door Kees Kok

Ten geleide

*Klaarwakker en opgetogen
was ik toen ze me riepen
wij gaan naar het Huis van je weet wel.
en nog even, en mijn voeten
staan in jouw poorten
(uit psalm 122, vrij)*

Welkom hier in dit huis van de nieuwe liefde. Zo vroeg was onze Ekklesia nog nooit uit de veren. Hopelijk zijn we net zo klaarwakker en opgetogen als de dichter van Psalm 122.

De huizen waarin de ekklesia van alle tijden en plaatsen bijeenkomt, zijn voorhoven, voorportalen van 'het Huis van je weet wel', de Stad, het nieuwe, toekomstige Jeruzalem, de wereldstad van de vrede waarnaar wij op weg zijn in de Naam van 'Je weet wel', die Ene die wij Adonai-god noemen, op wiens hulp wij hopen en tot wie wij bidden:

*Herschep ons hart
Heradem ons verstand
Dat wij elkaar behoeden
En doen leven.
Maak ons tot uw gemeente.
Wees de stem die ons geweten wekt.
Verberg U niet.*

Overweging

gelezen: Handelingen 2:41-47

Het beeld, het plaatje, van die eerste ideale ekklesia daar in Jeruzalem, dat Lukas in zijn boek Handelingen der apostelen schetst, is een visioen. Zo moge het zijn: mensen die volharden in het lezen en herlezen van die fijne, zoete woorden - 'tienvoud in ons midden' -, over liefde en trouw, over eerlijk delen en alles voor allen. En ziedaar: zij hebben alles gemeenschappelijk en niemand lijdt gebrek. Honderd jaar geleden schreef de marxist Karl Kautzky in een boek over *De oorsprong van het christendom* (1908), dat er in die beginjaren sprake was van een 'energiek, maar vaag communisme'. Zij loofden God en waren geliefd bij het volk. Liefde, solidariteit, brood voor de armen.

De bijeenkomsten van de eerste ekklesia's gingen altijd gepaard met solidariteitsmaaltijden, 'agapè'. En omdat deze maaltijden werden gehouden in navolging van het laatste avondmaal van Jezus, werden ze ook 'maaltijd des Heren' genoemd. Maar die verliepen niet altijd zo rooskleurig als in het visioen van Lukas. Al enkele decennia voor hem schreef Paulus in een brief aan de ekklesia van Korinthe: 'De manier waarop jullie bijeenkomsten verlopen lijkt niet bepaald op die van een "maaltijd des Heren"'. Want

iedereen houdt zijn eigen maaltijd, zodat de een honger lijdt en de ander oververzadigd is. Minachten jullie de ekklesia van Adonai dan zo dat jullie de behoeftigen beschaamd maken?' (1 Kor 11:20vv). En nog tweehonderd jaar na Paulus berispt Cyprianus, de bisschop van Carthago, een rijke dame als volgt: 'U meent de maaltijd des Heren te vieren, terwijl u hier zonder offergave naartoe komt en vervolgens deelneemt aan de gave die de arme heeft meegebracht.'

Het verkopen en eerlijk delen van al hun bezittingen en have door die eerste drie duizend gedoopten van Jeruzalem, heeft onder de pakweg drie miljard christenen van de afgelopen tweeduizend jaar weinig navolging gekregen. Dat ideaal is alleen bij tijd en wijle in kloosters gerealiseerd. Maar die zijn na verloop van tijd vaak weer uitgroeid tot rijke en machtige instituten. En het communisme van de twintigste eeuw heeft zijn bijbelse wortels verloochend en gemeend de dageraad van een nieuwe wereld te kunnen halen zonder liefde, zonder 'ziel van ontferming', zonder lankmoedigheid. Het is ingestort en vervangen door een minstens even meedogenloos kapitalisme.

Wat sinds de dagen van Paulus en Lukas is gebeven, is de tweedeling tussen arm en rijk. Op wereldschaal en ook weer steeds meer in eigen land. Waar de solidariteit verwelkt, bloeien de voedselbanken. De ene helft van Nederland leeft vrolijk consumerend heen langs de andere die de eindjes niet meer aan elkaar kan knopen. En de laatste groep zal het hardst geraakt worden door de komende bezuinigingen.

Paulus en Lukas roepen ons in verschillende toonaarden toe: zo mag het niet zijn in jullie midden, in de ekklesia. Dat is wel het eerste en minste wat je van die tien woorden kunt leren: dat je je niet moet neerleggen bij al die wereldwijde en dichtbij tweedelingen, niet accepteren dat 'de behoeftigen beschaamd worden'.

De solidariteitsmaaltijd is in de loop der eeuwen 'tot ritueel gelouterd', verdicht en verhevigd tot een herhaalbaar gebaar van goede wil: het breken en delen van brood en wijn in de eucharistie. Maar dat ritueel is ook eeuwenlang gemonopoliseerd door de clerici, de klerken van de kerk. En het visioen is zo gereduceerd tot een sacraal en klerikaal ritueel. Daarom moest en moet het telkens opnieuw gelouterd worden, dat wil zeggen: verbonden met het grote visioen van alles voor allen. Een ritueel dat ons raakt en sterkt en uitdaagt om dat visioen, al is het maar een millimeter, dichterbij te brengen: 'brood van tranen om de wereld', 'hartversterking wijn'. Zo groots eenvoudig is wat wij hier doen van week tot week: 'solidariteitsmaaltijd des Heren'. In Gods Naam. Zo moge het zijn.